

skupščine, kar jih je s slovensko večino, so pri imenovanju učiteljev — to lahko z mirno vestjo rečem — vedno le v postavnih mejah uplivala, slovenski učitelji pa gotovo še niso dali povoda, da bi se moglo reči, da predlagajo okrajni šolski svéti, v katerih imajo Slovenci večino, hujskače in prenapetneže.

Iz učiteljske pa teh lastnostij gotovo niso s seboj prinesli, za to bi bili že skrbeli nemški učitelji, ki bi takega pripravnika ne bili pustili iz učiteljsča in bi mu ne dali zrelostnega spričevala. Do zadnjega časa sem so tudi taki šolski nadzorniki nastavljeni, ki ne pripadajo slovenski stranki, nego neki drugi stranki, ki pazno gleda na slovensko učiteljstvo. Lahko se torej reče, da učitelji tudi napram nemškimi otrokom svoje dolžnosti izpolnjujejo in določenih mej nikdar ne prekoračijo, ker bi sicer ne mogli obstati in bi se ne mogli vzdržati. Imen nočem navajati, saj so itak vsakemu znana in ker nimam za to potrebnega darú. Ker pa se je ravnokar imenovalo ime (Ambrožič) opozarjam na to, kako je ta gospod postopal kot nadzornik v Celjskem okraju, kako je tam vso svojo moč porabljal proti slovenskemu učiteljstvu, a temu vendar ni mogel do živega priti. Mislim torej, da storim samo svojo dolžnost, če branim slovensko učiteljstvo pred napadi, kakoršne smo čuli danes in tudi že prej.

Očitanje, da je slovensko učiteljstvo prenapeto in da hujska, je tudi že zatregadelj neresnično, ker so — kakor znano — še pred kratkim bili okrajni šolski svéti na Spodnjem Štajerskem v nemških rokah in se je to še le v najnovejšem času vsled velike pazljivosti slovenske stranke deloma premenilo. In bivšim okrajnim šolskim svétom vendar ne more nihče opravičeno očitati, da so Slovencem na ljubav dajali prednost slovenskim pripravnikom in da se niso držali strankarskega reda.

Če so se tako sestavljeni okrajni šolski svéti vzlic temu odločili, nastaviti take učitelje, kakoršne imamo iz prejšnjih časov — novih je le jako malo — tako mislim, da so imeli dovolj uzrokov jim zaupati, da so bili prepričani, da ne nastavlja prenapetnežev in hujskačev, ampak samo učitelje slovenskega rodu.

Kdo pa more sicer slovenskemu učitelju zameriti, če se zunaj šole čuti Slovenca? Zataji li nemški učitelj kdaj in kje svojo narodnost? Mislim, da je pri nas narodna zavednost tako vzbujena in se na obeh straneh izraža, tako da v tem oziru drug drugemu nimamo ničesar očitati! Od Nemcev se naravnost zahteva, naj učitelj v javnem življenju prizna, katere narodnosti je. Če pa vi kot Nemci od vaših učiteljev zahtevate, naj čutijo kot Nemci in naj tako ravnajo, tako sodim, da se tudi slovenskim učiteljem ni treba sramovati svoje narodnosti, niti jo zatajiti. (Konec prih.)

Cerkvene zadeve.

Nove orglje v Mariboru.

1. Orglje pri č.č. šolskih sestrah.

G. Goršič, dobro znan po velikih delih, katera je v čast umetelni stroki, kojo vrlo zastopa, dovršil, je v cerkvi č.č. šolskih sester v Mariboru, sicer male, toda kaj dobro izvršene orglje postavil. Podpisani bi že davno spregovoril o tem umotvoru Goršičevem, a hotel se je tekom daljšega časa prepričati, je-li delo tudi gledé trajnosti in solidnosti popolnoma zanesljivo. In v tem oziru z mirno vestjo rečem: vsa čast g. Goršiču!

Nove orglje stojé na koru (kjer č.č. sestre za du-

hovne ure obilno prostora potrebujejo) sicer v levem zakotju, a vendar ta okoliščina ne upliva mnogo na tonalen utis. Pojočih spremenov nahajaš v orgljah 11, kateri so razvrščeni v dveh manualih in pedalu. Tipk (taste) v vsakem manualu je 54, v pedalu 27. V prvem manualu so sledeči spremen: 1. Praestant 4'; 2. Bellgamba 8'; 3. Rohrflöte 8'; 4. Principal 8'; 5. Doublette 2²/₅' 2'. V drugem manualu: 6. Zartflöte 8'; 7. Dolce 8'; 8. Undamaris 8'; 9. Salicet 4'. V pedalu: 10a Subbass piano 16'; 10b Subbass 16'; 11. Cello 8'. Razup teh pojočih spremenov so v orgljah štirje postranski vlaki, kateri utis orgelj zdatno povekušjejo in sicer: 12. Oktavenkoppel k prvemu manualu; 13. Suboktavenkoppel II. manuala k prvemu; 14. Koppel II. manuala k prvemu; 15. Koppel I. manuala k pedalu.

Pojóci spremen so se gledé značaja »mojstru« Goršiču izbornó posrečili. Osobito smo bili kar očarani pri zvónkih, rezočih glasovih »Bellgambe 8'«, novega, ameriškega spremen. »Undamaris 8'« doni nežno, bi djali, vzvišeno krasno, osobito v zvezi s »Zartflöte« ali pa »Dolce«. »Salicet« 4' osobito v spodnjih oktavah posebno ugaja. Tudi delitev »subbass« a v »subbass piano« 16' in v subbass 16', ki sta prav za prav eden in isti spremen (povodom posebnega mehanizma se deli isti spremen v »subbass piano« in v »subbass«) je srečna misel g. Goršiča. Znano je, da v manualih daje spremen 16', nekak poln veličasten učinek. Ker takega spremen pri tako malih orgljah ni mogoče v dispozicijo sprejeti, zatorej je g. Goršič nadomestil ta nedostatek s »suboktavenkoppel« II. manuala k prvemu.

Intonacija orgelj je odločna, bi djali energična. Polne orglje donijo krepko, veličastno; posamezni spremení milo, nežno, da človeka kar gine. Reči moramo vso čast g. Goršiču, vrlemu slovenskemu umetniku!

2. Orglje v semeniški cerkvi sv. Alojzija.

Semeniška cerkev sv. Alojzija, v kateri obhajajo pod vodstvom č.č. gg. predstojnikov semenišča gg. bogoslovci službo božjo s slovenskimi pridigami, katerih se slovensko ljudstvo s posebno radostjo udeležuje, je po prizadevanju preč. gg. direktorjev, osobito sedanjega preč. g. kanonika Hribovškega, postala prava dika Mari-borskih cerkev! Od zunaj se ti nezatna dozdeva, toda znotraj se spaja vse, kar vidiš, v umetelno ednotnost, da moraš priznati, vse je na pravem mestu, vse ustreza bogočastju, umetnosti in pobožnosti. V zadnjem času je oskrbel preč. g. vodja, kanonik Hribovšek, semeniški cerkvi orglje, na katere morejo on in mojstra »brata Zupana« v Kamni Gorici, ki sta jih postavila, ponosni biti.

Pred vsem moramo priznati, da sta gg. »brata Zupana«, že itak znana po slovenskem Štajarju, s tem svojim delom pokazala vso svojo razboritost, vestnost in ves svoj umetelni razum. To povdarjamo s posebnim veseljem, ker nam ni neznano, da se je morebiti tu in tam vrlima slovenskima bratoma-umetnikoma krivica delala. Toda k stvari!

Omara orgelj je precej velika, okusno likana, jako primerna slogu cerkve. Igralnik ima dva manuala in pedal. Tipek v manualu je 54, v pedalu 27, torej normalno število. Mehanika je izvrstno izdelana, vse se giblje tiho, naravno, brez ropota. Zadej orgelj je meh z zajemalnikom (Schöpfer), kateri vedno in točno potrebno sapo donša orgljam. Da je dotok sape vedno enakomeren, nahaja se v orgljah regulator. Sapilo ne povzročuje nikakega tresaja, če tudi se pride iz pleni v jeden sam ton nežnega spremen. Orglje so na stoške (Kegelladen), torej vsak glas prejema sapo iz posebne kancele.

Spremenov v orgljah in sicer pojočih nahajaš 16, postranskih vlakov 5. V prvem manualu so: 1. Principal 8'; 2. Bordun 16'; 3. Gamba 8'; 4. Wienerflöte 8'; 5. Spitzflöte 4'; 6. Octav 4'; 7. Cornett 2²/₃'; 8. Mixture 2'. V II. manualu: 9. Geigenprincipal 8'; 10. Flüte harmonique 8'; 11. Salicional 8'; 12. Lieblich-Gedeckt 8'; 13. Fugara 4'; Pedal. 14. Principalbass 16'; 15. Subbass 16'; 16. Octavbass 8'. Postranski vlaki: 17. Pedalkoppel k I. in II. manualu. 18. Manualkoppel I. k II. manualu; 19. Mezzoforte; 20. Fortissimo; 21. Piano. Intonacija je izborna, jaz bi djal pri nekaterih spremernih sijajna. Značaje posameznih spremenov sta naša vrla umetnika jako srečno pogodila. Osobito sta nas »Salicional« in »Lieblich-Gedeckt« iznenadila. Pojó ti nežno in milo, da človeku kar mehko pri srcu postaja. Posebno vrlino kažeta brata Zupana v basih. To ti vse krepko, veličastno in plemenito doni, da te kar pretresuje. Vse poje naravno; in ako čuješ polne orglje, imaš sijajen, mogočen utis. Ničesar se ti ne usiljuje, nobenih divjih glasov ne nahajaš v tonalnih efektih, vse je dostojno, cerkvi primerno.

Izrekamo svojo končno sodbo: »Orglje, ki sta postavila brata Zupana v semeniški cerkvi v Mariboru so se glede dispozicije, izpeljave, intonacije, mehanike, glede pravega razmerja med tonalnim efektom in akustiko cerkve, vrlo posrečile in zatorej bratoma umetnikoma prav srčno na tem vspehu častitamo ter ju kakor tudi g. Goršiča prav toplo priporočamo. Sklepam s prošnjo: Nikar se prepirati, kateri imenovanih umetnikov, gosp. Goršič ali gg. brata Zupana, je boljši, temveč radujmo se Slovenci, da imamo tako ugledne umetnike, katerih ime že v Nemcih slovi. L. Hudovernik.

Gospodarske stvari.

Žveplo pri kletarstvu.

Žveplanje je za ohranjenje prazne vinske posode neobhodno potrebno in žveplo se rabi tudi za žveplanje vina. Pri žveplanju je pa treba previdnosti in se mora prav ravnati; kajti žveplanje je koristno, če se prav in v pravem času vrši, sicer je pa škodljivo. Prazen sod se mora najpoprej dobro izmiti, na pilko obrniti, da se voda izteče in sod posuši. Moker sod se ne sme žveplati, ker mokrota pomanjša vspeh žveplanja in ker žveplena kislina mokremu lesu, oziroma sodu, škoduje.

Prazni osnaženi suhi sodi se v suhi kleti vsak mesec, v vlažni kleti pa vsaka dva meseca enkrat žveplajo. Za žveplanje se vzamejo platneni traki, ki so v žveplo namočeni. Da žveplo v sod ne kaplje, je dobro, da se na žico (drot) pod žveplo majhna skledica priveže, da na tisto in nikar v sod ne pada. Žveplanje ugonobi plesnive glive, ovira nekatere vinske bolezni in vinu ali sadjevcu (tolkli) okus po gnilobi in pa preobilni kislec odvzame.

Nekateri priporočajo, da sode, katere iz kakihkoli vzrokov ne moremo napolniti, žveplamo, da se vino ne skazi in plesnoba ne dela. To se pa le tedaj sme zgoditi, če vino ni na pipi, ker novo žveplano vino je nezdravo. Žveplan sod se mora vselej, preden se vino vanj nalije, poprej z vodo splakniti. F. P—k.

Za rogove pri živini.

Ako se živina rada bode, je nevarnost za rogove velika. Umni gospodar si tudi v tem slučaju ve pomagati. Iz primerrega, najboljšega iz orehovega lesa napravi si kroglice, ki merijo v premeru kakih deset centimetrov.

V te se napravi luknja in natakne se na rogove. Da ostanejo kroglice na svojem mestu, zvrta se skozi kroglico in rog mala luknjica in prepelje se skozi njo žica ali drat, ki dolgo časa drži. Ni se treba več bati, da bi si živina poškodovala rogove na ta ali oni način.

Sejmovi. Dne 9. aprila v Središču. Dne 10. aprila v Koprivnici. Dne 11. aprila v Sevnici.

Dopisi.

Iz Budapešte. (Kušutov pogreb.) Ah, moja rebra; joj, moji prsti na nogah! Vse je zdrobljeno. Se mi pa tudi prav zgodi. V petek mi je na Dunaju neki Madjar rekel, da takega pogreba še nikdar ni svet videl, kakor bo 1. aprila v Budapešti. Hat barátom! Antal ne sme manjkati. Hipoma pretrgam svoje trgovinsko potovanje in danes zjutraj sem že stopil semkaj na »sveta tla, v madjarsko Meko«. Kar sem tu slišal in videl, morate rojaki takoj zvedeti. Ne bil bi verjel. Lasje so mi ustajali; oči so mi žarele sv. srda; ves sem trepetal v zeleni jezi, da kaj takega doživimo v Avstro-Ogrski, ki spada pod vladu slavnih Habsburžanov, naših očetov. Kušutov pogreb je bil tukaj — in še kako slovesen! Toliko tisoč in tisoč ljudstva iz cele Madjarske, da sem strmel nad nebrojno množico. Celo glavno mesto bilo je v istini preplavljeno od naroda, vse polno, stiska in grozna gnječa povsod, kamor sem se preril. — In to vse na čast velikanskemu Kušutu!? — Kdo pa je bil ta mož? Rojen l. 1802 bil je nekaj časa odvetnik v Budapešti. Pozneje jel se je baviti s politiko, in čeravno po rojstvu Slovak, postal je strasten Madjar, toraj renegat, odpadnik, janičar, poturica od nog do glave. Zaradi veleizdajskih govorov in spisov bil je l. 1839 obsojen v 4letno ječo. A že po enoletnem zaporu bil je pomiloščen in odslej jel je kar besneti proti avstrijski vladi cesarja Ferdinanda v svojem listu »Pesti Hirlap«. Ob času grozne prekucije bil je finančni minister in se je zvezal z vsemi sovražniki Habsburžanov v inozemstvu. Njegovo peklensko sovraštvo do vladne hiše priklopelo je tako visoko, da je dal l. 1849 dne 14. aprila, Habsburžane odstaviti, pahniti s prestola, a sam postal je diktator ali vladar Ogerske. Toda Hrvat Jelčić mu je pošteno posvetil. Naši Slovenci in bratje Hrvati so prihruli na Ogersko ter Madjare oklestili in pomandrali, da je bilo strah. Há — tu so se Ogrji učili pokorsčine do cesarja, ko so videli potoke krvi in cele trume padlih vojakov! Kušut je bežal na Turško, stvar njegova je bila zgubljena; samo brezmejno sovraštvo do Habsburžanov je še ohranil. Sultan ga je dal v Kutahiji zapreti, v Budapešti pa je bil 22. septembra 1851 na smrt obsojen. Še tisto leto je ubežal na Angleško, potem je šel v Ameriko; povsod je širil in netil ogenj revolucijski. Slednjič se je podal v Turin kjer je ostal do svoje smrti 19. sušca t. l. Bil je v zvezi z najhujšimi sovražniki avstrijskimi, z Napoleonom III., z Mazzinijem, s Kremiéjem. Habsburžane je celo tako strastno sovražil do svojega zadnjega izdihljaja, da ni hotel priti v domovino, ko je naš preblagi cesar l. 1867 ga pomilostil. In sedaj so mu Madjari pri pogrebu take časti skazovali! Veleizdajalca tako proslavljati... ni-li to v obraz biti ljubezen do cesarja? Kušut je kriv, da se je prelilo l. 1848. in 1849. toliko krvi na Ogrskem, da je nad 200.000 ljudij umrlo grozne smrti, in zdaj mu še hočejo staviti spomenik?!... Slovenci, ako bi vi tako s trdovratnim veleizdajalcem ravnali, potem bi vse vaše planine imele premalo dreves, da bi ž njih vaši sodniki delali krovce in valice.